

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo Slovenskega Gospodarja v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprte reklamacije so poštnine proste.

Današnja številka obsega 10 strani in Gospodarske Novice.

Slovinci, Slovenke!

«Slovenski Gospodar» stane od prvega julija do novega leta samo 2 K. Naročajte, agitirajte!

Božji mlini.

Božji mlini meljejo počasi, a gotovo, pravi pregovor. Ogrski ministrski predsednik Lukač je v zvezi s starim lisjakom Kuen-Hedervarijem in strastnim Tisom hotel vzeti Hrvatom prostost ter jih gospodarsko in narodno ugonobiti. Vse, kar se v državi pošteno misli in čuti, je delalo na to, da se zabrani Lukaču krvniški posel nad Hrvati. Tudi doma so mu rasti neprijatelji. A vse ni nič pomagalo. Lukač je ostal še dalje gospodar nad Madžarsko in Hrvaško.

Toda sedaj ga je zadela kazen božja in s sramoto se je moral umakniti iz javnega pozorišča. Dokazano mu je bilo v sodni dvorani, da je čez 4 milijone državnega denarja ukradel ter ga dal takozvani delavni stranki za volitve na razpolago. Ko je Lukač izvedel za obsodbo, je prebledel in se izrazil, da je to neverjetno.

Posebno slab dan pa je bil za Lukača, ko je 4. junija prišel prvi in zadnjičkrat po obsodbi v zbornico, da naznani poslancem svoj odstop. Vladni poslanci, ki so bili večinoma z ukradenim denarjem izvoljeni, so ga seveda viharno pozdravili, opozicija pa je burno klicala: „Tat! Fej! Kradel si! Ministrski predsednik je tat! Fej! V imenu kralja se je včeraj v sodni dvorani razglasilo, da je Lukač kradel! Vrnite denar za volitve! Umazani šufti!“

Jasno je bilo, da Lukač ni mogel dalje voditi vlade na Ogrskem. Ko je prišel k cesarju, mu je ta tudi takoj odzvel to težko butaro: sprejel je Lukačevo ostavko in sedaj se ta neprijatelj Hrvatov, ki jim je postal Cuvaja, s sramoto vrača v zasebno življenje. Hotel je uničiti pridni, poštenu narod hrvaški, a uničil je samega sebe.

Za Lukačem je prišel Tisa. Drugikrat je poklican Tisa, da vodi madžarsko državo. Ko je bil prvi-

krat ministrski predsednik, je spravil celo Madžarsko v punt. Že sedaj, ko je bil predsednik zbornice, je bilo zaradi njega veliko nevolje, v zbornici nasilen odpor. Kako bo končalo njegovo ministrsko predsedstvo, bo bržkone tudi kmalu lahko zapisati. Nasilni ljudje, kakor je Tisa, niso za današnje čase. Ime Tisa ima na Madžarskem slab glas, ki je postal zadnji čas še mnogo slabjši. Krivi se ga, da je tudi Tisa vedel za one 4 milijone, zato so mu tudi v zbornici klicali: „Tat! Vrnite ukradeni denar! Kavalirji vračajo! Tat nam ne more predsedovati!“

Ne ve se še, kako bo Tisa kot novi ministrski predsednik nastopal napram Hrvatom. Ker je prijatelj Lukačev in Kuen-Hedervarijev, ni nič dobrega pričakovati. Če bo kaka drobtinica dobra, to vemo že naprej, da je ne bo prostovoljno dovolil, ampak prisiljen po razmerah.

Na Balkanu.

Razmere na Balkanu še vedno niso pojasnjene. Med Bolgari in Srbi še vedno vlada velika napetost. Bolgari nočejo privoliti, da bi se pogodba glede delitve zavzetega ozemlja izpremenila tako, kakor želijo Srbi: ti pa zopet trdovratno vstrajajo pri svojih zahtevah, da jim pripada ozemlje niže Vardarja, ki so ga zasedli. Srbski in bolgarski listi pišejo zelo ostro in kličejo na vojno. Rusija, Anglija in Francija skušajo posredovati, da bi se vojska preprečila. Angleški kralj Jurij je te dni sprejel balkanske odposlance, jih opozoril na nevarnost vojske med zavezniki ter izjavil, da bi bila nova vojska zločin proti človeštvu. Upati je, da vendar ne pride do vojske, ker bo najbrž Rusija zastavila ves svoj upliv pri Bolgarih kakor Srbih za to, da se obe državi pomirita.

Tega upanja pa ravno ni povečala izprememba bolgarske vlade. Ministrski predsednik Gešov, ki je bil odločen pristaša miru med zavezniki, je neprekljeno odstopil. Novo ministrstvo sedaj sestavlja bolgarski državnik Danev. V novo vlado vstopijo, kakor se poroča iz Sofije, pristaši vseh bolgarskih strank. Tudi v Srbiji se baje ministrskemu predsedniku Pašiču ma-

je ministrski stolec. Govori se, da mu bo naslednik srbski mirovni pooblaščenec Novakovič.

Kedaj se bo vršil nameravani sestanek balkanskih ministrskih predsednikov, še ni natančno določeno.

Pri posvetovanju poslanikov v Londonu v petek, dne 5. t. m., se je sklepalo glede albanskih državnih mej, glede albanskega državnega ustroja in kako se imajo razdeliti Egejski otoki.

Balkanske zastopnike, ki so se v Londonu posvetovali glede miru, je angleški kralj dne 6. t. m. gostil. Zadnja seja mirovnih pooblaščenec je bila v ponedeljek, dne 9. t. m. Spopolnile so se še nekatere določbe radi mirovnih pogojev. Nato so zastopniki odpovali iz Londona v domovino.

Rumunija bi baje v slučaju vojske med Bolgarijo in Srbi ne ostala nepristranska, ampak bi posegla v vojsko. Te dni je začela tudi poslovati komisija, ki ima natančno določiti bolgarsko-rumunsko mejo pri Silistriji. Komisija bo tudi cenila hiše in posestva onim silistrijskim prebivalcem, ki se izselijo iz Silistrije.

V Makedoniji se med tem še vedno vršijo manjše praske. Na Štiplju se je baje vršila dne 5. t. mes. mala praska med Bolgari in Srbi. Štiplje (Istip) so nato zasedle bolgarske čete.

Med Grki in Srbi je res sklenjena vojaška pogodba proti Bolgarom. Srbske in grške čete se, kakor se poroča, bratijo ter vesele boja proti Bolgarom. — Srbski oficirji so v Solunu in delajo skupno z Grki načrt za vojno proti Bolgarom.

Razoroženje naše c. in kr. mornarice.

C. in kr. vojno ministrstvo poroča: Njegovo Veličanstvo je ukazalo, da se trajno odpuste na dopust vsi v aktivno službo vpoklicani rezervisti vojne mornarice in se isti premeste te dni v neaktivno razmerje. Do zdaj obstoječe poveljstvo prvega brodogradnega razpusta in se postavi zopet normalno eno brodogradni službo, eno pa v rezervu. Njegovo Veličanstvo je imenovalo za poveljnika eskadre kontreadmirala Njegovana, za poveljnika rezervne eskadre kontreadmirala

Vohunstvo.

Kdor vohuni za svojim prijateljem in izdaja njegove tajnosti, je grd in propal človek. Tem grši so pa ljudje, ki izdajajo z vohunstvom svojo domovino. Tak je bil polkovnik našega generalnega štaba, Nemec Redl, ki je izdal Rusiji in bržkone tudi balkanskim državam, vojaške tajnosti. Zaupalo se mu je popolnoma, kajti v Avstriji so zadnji čas stikali med Slovani, posebno med Jugoslovani, za veleizdajalci. Nemcem pa se je brezpogojno zaupalo, in tako se je na prsih naše politične uprave lahko redil nemški gad Redl.

Umevno je, da vsaka država išče izvedeti tajnosti svojega sosedu, posebno, kadar se pripravlja na vojno. Navadno pa pošilja samo svoje lastne ljudi v tujo državo vohuniti. Le redko se zgodi, da bi dobila med vojaštvom tuje države svoje vohune. In še redkeje se zgodi, da bi med izdajalci, ako se že žalibog res dobijo med vojaštvom, bili častniki takega ugleda in upliva, kakor nemški Redl.

O Dunajčanih se pravi, da imajo mehko, dobro srce, da, kakor pravimo, bolj s srcem, nego z glavo, mislijo. Zato je bilo potrebno, da na kak način tudi mišljenje in čustvovanje Dunajčanov glede Redla izbruhne na dan. In zgodilo se je, ko so se dne 2. junija odigrali na osrednjem pokopališču na Dunaju na mestu, kjer počiva truplo vohuna Redla, oni silno mučni prizori, ki smo jih že v zadnjem listu popisali.

Nekaj enakega, da je bolj slutil slabe lastnosti o Redlu, kakor jih poznal, se je dogodilo generalu, pri katerem je Redl pred leti iskal neveste. Kot mlad častnik generalnega štaba je bil Redl zaročen s hčerko generala, ki je načeloval važnemu oddelku generalnega štaba. O prvem Božiču, ki sta ga zaročenca skupaj praznovala, je Redl podaril zaročenki dragocen nakit z briljanti, dočim mu je dala nevesta le dvajseto žepnih robčkov, ki jih je bila sama navezala. Družina generalova namreč ni imela posebno veliko lastnega premoženja. Generalu drago darilo ni posebno ugajalo; zdelo se mu je, da ni v pravem raz-

merju z dohodki mladega častnika. Šel je k zlatinarju in tam izvedel, da je kupil Redl nakit na obroke. Doznan pa je tudi, da se je Redl zaničljivo izražal o darilu svoje zaročenke, čes, da take malenkosti ne more rabiti. To je očeta potrdilo v mnenju, ki ga je že itak imel o svojem „bodočem“ zetu, katerega je smatral za breznačajneža. Po hudem boju z ženo in hčerko se je generalu posrečilo, zaroko razdreti. Še mnogo let pozneje je dekle obžalovalo, da je zavoljo očeta izgubilo tako sijajno partijo. Ostala je neomogućena. Oče je umrl kot brigadir v Gradcu. O Redlu je sodil prav!

Seveda se sedaj tudi govori marsikaj, pri čemur je gotovo mnogo domišljije zraven. Ljudje ljubijo pri vsakem dogodku nekoliko bajnosti. Tako se šepeta skrivnostno o lepi posredovalki, ki je na Dunaju pomagala vohuniti Redlu. V neki hiši v Boroke-ulici v IX. okraju blizu stare blaznice se je baje naselila meseca januarja t. l. mlada, tuja ženska s spremljevalko. Ljudje, ki so jo videli brez pajčolana, pravijo, da je bila krasotica črni las in približno 25 let stara. Njena spremljevalka je bila plava, po izgledu bi utegnili biti Danka ali pa Svedinja. Obe dami sta se zglasili pod imenom „Uchelius“; najbrže se je tako imenovala spremljevalka. Pisem nista dobivali nikoli, pač pa vsak dan brzojav Uchelius. V hiši so imenovali skrivnostno žensko „Rusinja“. Njeno stanovanje je obiskoval polkovnik generalnega štaba. Pred enim mesecem je najela „Rusinja“ tudi sosednje prostore, tako, da je imela vse prvo nadstropje, za katero je plačala 4.600 K do prihodnjega februarja. V novih prostorih pa ni bilo nič drugega kakor glasovir. Pred kratkim so bili prinešeni v to hišo težki zaboji. Po hrupu, ki so ga čuli sosedje in ki ga je imela zadušiti igra na glasovirju, mislijo, da se je šlo za stroje za napravljanje slik ali zemljevidov. V nedeljo, ko se je raznesel glas o Redlovem samoumoru, sta dali dami odnesti zaboje in potem sta izginili brez sledu v službi civilnega gospoda, ki je zelo gladko govoril francosko. — Koliko je tukaj domišljije zraven, je seveda težko doznati. Vohunstvo je pač nekaj tajnega,

skrivnostnega, zato ponuja tudi domišljiji prav primerno polje.

Vohunstvo ni iznajdba novejših časov. Odkar svet obstoji in se ljudje, ter narodi vojskujejo med seboj, so obstojali tudi vohuni. Posebno pa je ta grda obrt prišla v procvit, od kar imamo redovite armade. Ko je imela Marija Terezija vojske s Prusijo, je znal Friderik Pruski dobro vohuniti. Ko je bil vse dobro izvohal, ni bilo več težko zmagovati v raznih bitkah.

L. 1753. se je Avstrija zvezala s Saško in Rusijo. V saškem vojnem ministrstvu je bil kancelist Menzel. Le-ta mož se je bil zadolžil; ko so prišli ljudje in mu ponudili denarja, ako jim pošlje iz tajnih shramb te in one zapisnike, se je udal. Prusi so poslali Menzlu celo ključ do teh shramb in so leta in leta dobivali najstrožje tajnosti v svoje roke. In to ne le od ene strani. Ob enem je bil v avstrijskem poslanstvu v Berlinu tajnik Weingarten, ki je začel hoditi z nekim dekletom v Charlottenburgu. Po tem dekletu so pa Prusi dobivali, česar iz Drazdan ni bilo mogoče dobiti. Prusi so seveda, tako-lepo poučeni, napadli takoj Saško, razbili njeno armado in Avstrija je izgubila celo vrsto bitk ter si ni mogla dobiti nazaj kljub največjim žrtvam svoje Šlezije vsled podlega vohunstva uradnikov, ki jih je vsakdo poznal kot propalice, pa se jih je vendar puščalo v tako važnih službah.

Armada se poslužuje tudi propalice. Ko so Prusi l. 1757. oblegali Prago, pozvali so si iz Berlinu t. m. ki je bil znan kot najspretnjši hudelec v Prusiji. Tega so pošiljali v mesto: enkrat, dvakrat, šele tretjkrat ga ni bilo več nazaj.

Avstrijsko častništvo hudo trpi pod izdajalstvom Redlovim. Deželno-brambni minister Georgi je v drž. zbornici s tresočim glasom izjavil: „Naša armada je hudo zadeta, ker je nje nevreden član izdal njene tajnosti. Toda slabost posameznika ne more zadeti skupnosti. Armada je polna požrtvovalnosti in se zaveda svojih dolžnosti, zato sme kljub tej posamezni nesreči zaupati, da ji prebivalstvo ohrani svoje zaupanje. Armada se bo tega zaupanja izkazala za vredno, in če treba, je tudi od svojih nasprotnikov znala izsiliti.“